

PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Catalogus venerabilis cleri Archidioecesis Olomucensis 1888, 1906, 1908, 1912, 1916, 1919, 1938, 1941, 1943.

Handbuch des Sudetendeutschen u. preußischen Anteiles der Erzdiözese Olmütz 1940 a 1943.

I. Jahresbericht k. k. Kaiser Franz-Joseph-Jubiläums-Realgymnasiums in Freudenthal veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1911–12. Freudenthal: 1912.

Bericht über das Kaiser Franz Josef-Jubiläums-Realgymnasium in Freudenthal für das Schuljahr 1915–1916 a 1916–1917. Freudenthal: 1916 a 1917.

Jahresbericht des Deutschen Staats-Realgymnasiums zu Freudenthal über das Schuljahr 1918–19 až 1937–38. Freudenthal: 1919 až 1938.

Archiv Římskokatolické farnosti Vítkov,
KRAKOVIČ, Josef. *Nové Těchanovice*. Strojopis. [s.l.], [s.t.].

Archiv Římskokatolické farnosti Zátor,
Gedenkbuch Pfarrsprengel Seifersdorf ab Jahre 1900.
Pamětní kniha farnosti Zátor od roku 1900. Přeložila z němčiny Zdeňka Mollinová, strojopis. Přerov, 1996.

Arolsen Archives – International Center on Nazi Persecution, jméno:
Eduard Kluger:

Namensverzeichnis über verstorbene deutsche KZ-Häftlinge aus den Standesamtbüchern der Stadt Dachau Sterbebuch 1945 von Nr. I 1–VI 15, f. 182.

Geistliche aller Nationen mit Ausnahme der Polen die sich in KL Dachau befanden 1939–1945.

Totenlisten des Konzentrationslagers Dachau, f. 71.

Verzeichnis der Todesanzeigen des Konzentrationslager Dachau, f. 89.

Veränderungsmeldungen des KZ Dachau, f. 23.

Městský úřad Moravský Beroun, odbor vnitřních věcí,
Matrika oddaných Římskokatolické farnosti Město Libavá, obec Norberčany 1865–1949.

SOkA Bruntál,
fond Děkanský úřad Bruntál,
inv. č. 43, sign. V/f, 1866–1935, k. č. 4: Vizitační nálezy (Erledigung der Generalvisitation 1932, Dekanatsvisitationen 1933, Dekanatsvisitationen 1935);

fond Farní úřad Bruntál,
inv. č. 154, sign. V/d, 1847–1935, k. č. 9: *Bericht über die religiösen Vereine 1932*,
inv. č. 155, sign. V/e, 1884–1938, k. č. 9: *Religiöse Vereine 1884–1938*;
fond Státní reálné gymnázium německé Bruntál,
inv. č. N, *Geschichte des Staats-Realgymnasiums Freudenthal 1871–1889 u. 1908[–1937]*.

SOkA Opava,
fond Archiv obce Nové Těchanovice, inv. č. 1: *Gedenkbuch der Gemeinde Neu Zechsdorf. 1. Teil. 1927–1936*.

ZA Opava,
fond Němečtí rytíři – úřad velmistra Bruntál,
inv. č. 19: *Schulchronik der D. O. Mädchen-Schule in Unter-Langendorf*,
inv. č. 109: *Generální rada*,
inv. č. 169: *Členové provincie ČSR a jejich služební zařazení*,
inv. č. 227: *Mitteilungen des Deutschen Ordens 1915–1938*,
inv. č. 261: *Protokoly provinčních kapitul*,
inv. č. 263: *Konvents-Mitteilungen 1914–1934*,
inv. č. 266: *Provinční a generální vizitace československé provincie*,
inv. č. 270: *Výkaz členů provincie v Generálním vikariátu Branice*,
inv. č. 302: *Bericht über den Stand D. O. Klöster in der Č. S. Provinz auf Grund der Visitation durch die Provinzoberin im Jahre 1932*,
inv. č. 313: *Ustanovování zpovědníků pro řeholní domy D. O. sester v provincii Československo*;

fond Němečtí rytíři – konvent Opava,
inv. č. 54: *Osobní výkazy členů opavského konventu / československé provincie*;

fond Podpůrný spolek německého Arcibiskupského chlapeckého semináře Bruntál,
inv. č. 2: *Protokoly ze zasedání*,
inv. č. 3: *Vedení spolku (1930–1938)*,
inv. č. 18: *Podpora studentů kněžství (1917–1938)*,
inv. č. 23: *Spolkové stanovy*,
inv. č. 24: *Protokoly ze zasedání spolkového výboru, stavebního výboru a valných hromad*;

fond Sbírka matrik Severomoravského kraje,
Matrika narozených Římskokatolické farnosti Nové Těchanovice 1879–1903, snímek 4 [online], [cit. 2024-08-31].

ZAO, p. Olomouc,
fond Karel Dostál, k. č. 6,
inv. č. 330: *Dopis Heriberta Klugera Karlu Dostálovi ze dne 3. ledna 1905*;
fond Vojtěch Tinz,
dopis Waltera Hornyho Adalbertovi Tinzovi: *Hochwürdigster Herr
Prälat, lieber Herr Dr.! Geisenhausen 22. 4. 1947.*

Literatura

- ADAM, Petr. *Němečtí rytíři. Malý úvod do historie Německého řádu*. Svítavy: Trinitas, 1998.
- CEPEK, Josef a kol. *Bruntál. Příběh nejstaršího města*. 2. vyd. Bruntál: Město Bruntál, 2017.
- Český misál*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2015.
- DEMEL, Bernhard. Pater Heribert (Eduard) Kluger. In: MOLL, Helmut (Hrsg.). *Zeugen für Christus. Das deutsche Martyrologium des 20. Jahrhunderts*. Band II. 3. Auflage. Paderborn-München-Wien-Zürich: Schöningh Paderborn, 2001.
- DORKO, Branislav – ZAHNAŠ, Petr. *Osobnosti Vítkovska*. Vítkov: Zemský archiv v Opavě, 2019.
- GAWRECKI, Dan. *Dějiny Českého Slezska 1740–2000. Díl II*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2003.
- GOTTWALD, Adolf – RÖSSLER, Helmut (Hrsg.). *Freudenthal und seine Kreisgemeinden. Dokumentation eines Landkreises im Ostsudetenland*. Esslingen-Hegensberg: Leinen, 1990.
- GRUBER, Erentraud. *Deutschordensschwwestern im 19. und 20. Jahrhundert. Wiederbelebung, Ausbreitung und Tätigkeit 1837–1971*. Bonn-Bad Godesberg: Verlag Wissenschaftliches Archiv, 1971.
- GRULICH, Rudolf. *Sudetendeutsche Katholiken als Opfer des Nationalsozialismus*. Brannenburg: Sudetendeutsches Priesterwerk, 1999.
- GRULICH, Rudolf. *Sudetoněmečtí katolíci jako oběti nacismu*. Brno: L. Marek, 2002.
- GRULICH, Rudolf. *Zwei sudetendeutsche Märtyrer*. In: *Mitteilungen des Sudetendeutschen Priesterwerkes*, č. 1/roč. 39. Königstein/Taunus, 1995, s. 4–5.
- HEHL, Ulrich von (Hrsg.). *Priester unter Hitlers Terror. Eine biographische und statistische Erhebung*. Band II. 3. Auflage. Paderborn-München-Wien-Zürich: Ferdinand Schöningh, 1996.
- HOFFMANN, Bedřich. *A kdo vás zabije... Život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech*. 3. vydání. Přerov: Společenské podniky v Přerově, 1946.
- HORNIŠER, Igor. *Bruntálské spolky a sdružení do května 1945*. In: *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010, s. 39–60.
- HUBER, Augustinus Kurt. *Kirche in Mähren-Schlesien im 19. und 20. Jahrhundert*. In: *Archiv für Kirchengeschichte von Böhmen-Mähren-Schlesien V*. Königstein/Taunus, 1978, s. 9–100.

- JU. P. Heribert (Eduard) Kluger OT, Jugendseelsorger. In: *Der Freiheitskämpfer. Organ der Kämpfer für Österreichs Freiheit*, č. 16/roč. 57, Wien, 2006, s. 9.
- KOUŘIL, Miloš. Kluger, Eduard. In: *Biografický slovník Slezska a severní Moravy*, sv. 21 (Nová řada sv. 9). Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2006.
- KRATOCHVIL, Jan – Kratochvilová, Sabina a kol. *Život ve stínu šibenice*. Brno: Muzeum českého a slovenského exilu 20. století, 2015.
- Kurze Übersicht über die Tätigkeit des Deutschordens in der Tschechoslowakischen Republik in den letzten Jahren*. Freudenthal, 1929.
- LARISCH, Jan. *Eduard Schlusche – moderátor života německé katolické mládeže, vůdčí osobnost tiskového apoštolátu a mučedník*. Ostrava: Biskupství ostravsko-opavské, 2024.
- LARISCH, Jan. *Mons. ThDr. Franz Linke – katecheta, pastoralista, politik, probošt Významné kapituly u kostela sv. Václava v Mikulově*. Ostrava: Biskupství ostravsko-opavské, 2020.
- LARISCH, Jan. *Mons. ThDr. Josef Schinzel – pomocný biskup olomoucké arcidiecéze*. Ostrava: Biskupství ostravsko-opavské, 2018.
- LARISCH, Jan. *P. Karl Schrammel – kněz, vychovatel mládeže a mučedník*. Ostrava: Biskupství ostravsko-opavské, 2024.
- LARISCH, Jan. *P. Paul Alois Heider, OT – miloval církev, národ a vlast*. Ostrava: Biskupství ostravsko-opavské, 2014.
- LARISCH, Jan. *Pronásledování katolické církve v době nacistické okupace na území ostravsko-opavské diecéze*. Ostrava: Biskupství ostravsko-opavské, 2005.
- LARISCH, Jan. *P. Alois Šebela, kněz mnoha funkcí a rolí, čestný kanovník a mučedník*. Ostrava: Biskupství ostravsko-opavské, 2022.
- LEHMANN, Emil. *Handbuch der sudetendeutschen Volksbildung Kulturpolitisches Handbuch in Selbstdarstellungen der sudetendeutschen Verbände*. Reichenberg, 1931.
- SCHARBERT, Josef. „Fürchte dich nicht! Ich bin bei dir.“ Königstein: Sudetendeutsches Priesterwerk, 1991.
- SCHMID-EGGER, Hans – NITTNER, Ernst. *Staffelstein. Jugendbewegung und katholische Erneuerung bei den Sudetendeutschen zwischen den Großen Kriegen*. München: Aufstieg-Verlag, 1983.
6. *Tagung der deutschen Theologen aus den Sudetenländern in Mähr.-Trübau*. Olmütz, 1926.
- STŘÍBRNÝ, Jan a kol. *Mučedníci a oběti pro Krista. Martyrologium katolické církve v českých zemích ve 20. století*. Praha: Academia – Karmelitánské nakladatelství, 2023.
- ŠEBEK, Jaroslav. *Mezi křížem a národem. Politické prostředí sudetoněmeckého katolicismu v meziválečném Československu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005.

- TABERY, Erik. Pro Hitlera kázat nebudeme. Příběhy sudetoněmeckých kněží, kteří se nenechali zlomit. In: *Respekt*, č. 6, Praha, 2024, s. 22.
- THANNABAUR, Josef. *200 Jahre Gymnasium Freudenthal 1731–1931. Festschrift zur Erinnerung an die Gründung des Piaristengymnasiums in Freudenthal im Jahre 1731*. Freudenthal, 1931.
- VALASEK, Emil. *Der Kampf gegen die Priester im Sudetenland 1938 bis 1945. Eine Dokumentation*. Königstein/Taunus: Institut für Kirchengeschichte von Böhmen – Mähren – Schlesien, 2003.
- WEILER, Eugen (Hrsg.). *Die Geistlichen in Dachau sowie in anderen Konzentrationslagern und Gefängnissen*. Mödling, 1971.
- ZAHNAŠ, Petr. P. Heribert Kluger – významný rodák z Nových Těchanovic. In: *Vítkovský zpravodaj. Informační měsíčník města Vítkova*, č. 4, Vítkov, 2015, s. 10.
- ZÁMEČNÍK, Stanislav. *To bylo Dachau*. Praha: Paseka, 2003.

Časopisy a noviny

- Das Volk. Unabhängiges Tagblatt*. Jägerndorf, 1919–1938.
- Deutsche Post für Sudetenland*. Troppau, 1940.
- Freudenthaler Ländchen. Geschichts- und Sittenbilder aus alter und neuer Zeit zur Vertiefung der Heimatliebe und Heimatkunst*. Freudenthal, 1921–1938.
- Freudenthaler Ländchen. Monatschrift Heimatkreis Freudenthal/Altvater e.V.* Nürnberg, 1949–2023.
- Freudenthaler Zeitung. Unabhängige deutsche Zeitung für Stadt und Land*. Freudenthal, 1903–1943.
- Gaublatt des Staffelstein-Gaues Nordmähren-Schlesien*. Mährisch Trübau, 1928–1931.
- Grenzpost. Zeitung für christliche Volk des Schönhengster Gaues*. Zwittau, 1900–1938.
- Jugendsturm. Monatschrift des Reichsbundes der katholischen deutschen Jugend*. Reichenberg, 1921, 1924–1935.
- Mährisch-schlesische Post*. Olmütz, 1901–1912.
- Mährisch-schlesische Presse*. Freiwaldau, 1900–1917.
- Mittelungen des Sudetendeutschen Priesterwerkes*. Königstein/Taunus, 1995.
- Museum. Časopis slovanských bohoslovců*. Brno, 1902, 1933.
- Neue mährisch-schlesische Presse*. Olmütz, 1912–1918.